

Η αναλογία μαθητών προς εκπαιδευτικούς στην Ελλάδα και διεθνώς

Γιάννης Βαρδαλαχάκης¹

1. Εισαγωγή

Η Ελλάδα, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, εμφανίζει πολύ χαμηλότερη από τον διεθνή μέσο όρο αναλογία μαθητών προς εκπαιδευτικούς (στο εξής ΑΜΕ). Το συγκεκριμένο εύρημα έχει αξιοποιηθεί πολλαπλώς για να αιτιολογηθούν οι αντεκπαιδευτικές πολιτικές των τελευταίων ετών (αυξήσεις ωραρίου, περικοπές μαθημάτων από το ωρολόγιο πρόγραμμα, συγχωνεύσεις και καταργήσεις τμημάτων, τομέων και σχολικών μονάδων). Ωστόσο, μία προσεκτικότερη εξέταση όσων παραθέτει ο ΟΟΣΑ στις εκθέσεις του εγείρει σοβαρό ζήτημα αξιοπιστίας, καθώς:

- Στην έκθεση του 2009 έχει γίνει λάθος υπολογισμός κατά την μετατροπή των εκπαιδευτικών μερικής απασχόλησης σε Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης, οδηγώντας σε υποεκτίμηση του ελληνικού δείκτη.
- Ο οργανισμός δεν δίνει στοιχεία για τη χώρα μας από το 2008 έως το 2012, ενώ όταν επανέρχεται το 2013 και το 2014 η τιμή της ΑΜΕ εμφανίζεται σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητη παρά τη ραγδαία μείωση του εκπαιδευτικού δυναμικού την ίδια περίοδο.
- Τα στοιχεία που παραθέτει ο ΟΟΣΑ στην έκθεση του 2015 εμφανίζουν εσωτερική ασυνέπεια, καθώς η εκτιμώμενη τιμή της ΑΜΕ για την Κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (7,4) δεν συμβαδίζει με τα δεδομένα σχετικά με το μέσο μέγεθος της σχολικής τάξης (22 μαθητές) και τον ετήσιο χρόνο διδασκαλίας εκπαιδευτικών (415 ώρες) και μαθητών (785 ώρες).
- Υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις ανάμεσα στα στοιχεία που χρησιμοποιεί ο ΟΟΣΑ για τον υπολογισμό της ΑΜΕ και σε αυτά που συλλέγει η ΕΛΣΤΑΤ από τις σχολικές μονάδες κατά την έναρξη και τη λήξη του σχολικού έτους.

Η επανεκτίμηση της ελληνικής ΑΜΕ με τη χρήση στοιχείων από το πληροφοριακό σύστημα myschool,² επιβεβαιώνει την υπόθεση ότι ο ελληνικός δείκτης εμφανίζεται σημαντικά και συστηματικά υποεκτιμημένος στις εκθέσεις του ΟΟΣΑ. Πιο συγκεκριμένα, για το σχολικό έτος 2015-16 εκτιμάται ότι αντιστοιχούσαν 11,1 μαθητές ανά εκπαιδευτικό στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση,³ τιμή πολύ κοντινή στον ευρωπαϊκό μέσο όρο, παρά το έντονο γεωγραφικό ανάγλυφο και τη νησιωτικότητα της χώρας και την ανυπαρξία βοηθητικού εκπαιδευτικού και άλλου προσωπικού.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται μία επισκόπηση της εξέλιξης της ΑΜΕ στις εκθέσεις του ΟΟΣΑ και των μέτρων που προτείνονται προκειμένου αυτή να εναρμονιστεί με τις «βέλτιστες πρακτικές» των χωρών-μελών του οργανισμού. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα σοβαρά ζητήματα που εγείρονται σχετικά με την αξιοπιστία τόσο των δεδομένων που χρησιμοποιούνται όσο και του μεθοδολογικού πλαισίου που ακολουθείται από τον ΟΟΣΑ. Στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την επανεκτίμηση της αναλογίας μαθητών

¹ giannis_vard@hotmail.com. Η παρούσα εισήγηση παρουσιάστηκε στα πλαίσια του 11^{ου} Εκπαιδευτικού Συνεδρίου του ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ. της ΟΛΜΕ που έλαβε χώρα στη Βραυρώνα Αττικής από 14 έως 16 Οκτωβρίου του 2016.

² Ο συγγραφέας θέλει να ευχαριστήσει τους υπαλλήλους του αρμόδιου τμήματος του Υπουργείου Παιδείας για τη διάθεση των σχετικών στοιχείων.

³ Ο ΟΟΣΑ εκτιμά την ΑΜΕ σε 7,7 για το σχολικό έτος 2012-13, ενώ τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, αυτά του σχολικού έτους 2013-14, αναφέρονται μόνο στα Γυμνάσια της χώρας. Αναλυτικότερα, δείτε Πίνακα 1 παρακάτω.

προς εκπαιδευτικούς και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας, ενώ στο τελευταίο γίνεται μία σύνοψη των βασικών συμπερασμάτων.

2. Η διαχρονική εξέλιξη της ελληνικής αναλογίας μαθητών προς εκπαιδευτικούς στις εκθέσεις του ΟΟΣΑ

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη της ΑΜΕ (δείκτης D.2.2) κατά την τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον ΟΟΣΑ. Εκεί παρατηρούμε ότι, παρά τις επί μέρους αυξομειώσεις, η τιμή του δείκτη παραμένει σχετικά σταθερή για τη χώρα μας μεταξύ 2004 και 2006⁴ (από 8,4 σε 8,2) για το σύνολο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, για να ακολουθήσει μία απότομη πτώση το 2007 (από 8,2 σε 7,5). Η ελληνική ΑΜΕ απουσιάζει από τις εκθέσεις του ΟΟΣΑ την πενταετία 2008-2012 και έτσι η, σημαντικά χαμηλότερη σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές, τιμή της ΑΜΕ για το 2007 θα συμπεριληφθεί στην έκθεση που ανέλαβε να εκπονήσει ο οργανισμός για την ελληνική εκπαίδευση το 2011. Εκεί επισημαίνεται χαρακτηριστικά ότι

«παρά τους χαμηλούς μισθούς, το μισθολογικό κόστος ανά μαθητή (σε δολάρια ΗΠΑ) είναι υψηλότερο στην Ελλάδα σε σχέση με τις περισσότερες χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ, κάτι που υποδηλώνει την επιτακτικότητα της διευθέτησης των ζητημάτων σχετικά με την κατανομή των εκπαιδευτικών. Ο χρόνος που διδάσκονται οι μαθητές (instruction time for pupils), ο χρόνος που διδάσκουν οι εκπαιδευτικοί (teaching time for teachers) αλλά – πάνω από όλα – το σημαντικά χαμηλότερο του μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ εκτιμώμενο μέγεθος της σχολικής αίθουσας, συμβάλλουν σε αυτό το υψηλότερο κόστος ανά μαθητή» (OECD, 2011b, p. 20).

Λίγο παρακάτω, προσδιορίζεται, με ακρίβεια δολαρίου, η συμβολή κάθε μίας από τις παραπάνω παραμέτρους στην απόκλιση του ελληνικού μισθολογικού κόστους από το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ ως εξής:

- Μισθοί: -382 \$
- Χρόνος που διδάσκονται οι μαθητές: -281\$
- Χρόνος που διδάσκουν οι εκπαιδευτικοί: +757\$
- Μέγεθος της σχολικής αίθουσας: +733\$⁵

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι, σύμφωνα πάντα με τις εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, οι λίγες ώρες που διδάσκουν ετησίως οι Έλληνες εκπαιδευτικοί σε συνδυασμό με τα μικρά τμήματα των ελληνικών σχολείων επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό σχεδόν κατά 1.500\$ ανά μαθητή ετησίως. Τα μέτρα «εξορθολογισμού» που προτείνονται περιλαμβάνουν:

- καταργήσεις και συγχωνεύσεις των μικρότερων σχολικών μονάδων, ώστε ο ελάχιστος αριθμός των μαθητών να φτάνει τους 75 στα Δημοτικά, τους 150 στα Γυμνάσια και τους 250 στα Λύκεια,
- αύξηση του ανώτατου ορίου μαθητών στους 30 ανά τμήμα,

⁴ Αναφερόμαστε στο σχολικό έτος για το οποίο παρέχονται στοιχεία και όχι στο έτος έκδοσης της έκθεσης, Το ίδιο ισχύει και για τις αναφορές που ακολουθούν, εκτός και αν επισημαίνεται ρητά το αντίθετο.

⁵ Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε κανένα σημείο της έκθεσης δεν γίνεται σαφές σε ποια από τις υπό εξέταση βαθμίδες της εκπαίδευσης (Προσχολική Αγωγή, Πρωτοβάθμια, Κατώτερη Δευτεροβάθμια ή Ανώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση) αναφέρεται Πίνακας 1.1 (OECD, 2011b, p.22) από τον οποίο συλλέχθηκαν τα παραπάνω στοιχεία, ενώ ούτε η προσφυγή στην αρχική πηγή, την «εκπαίδευση με μία ματιά» του 2010, βοήθησε προς αυτή την κατεύθυνση καθώς κανένας από τους σχετικούς πίνακες για κάθε επίπεδο εκπαίδευσης δεν συμφωνεί με τον Πίνακα 1.1 της ελληνικής έκθεσης.

- αύξηση του εβδομαδιαίου ωραρίου διδασκαλίας στις 22 ώρες χωρίς καμία μείωση ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας.

Οι προτάσεις αυτές, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, έχουν ήδη υλοποιηθεί από κοινού με εναλλακτικές μεθόδους εξοικονόμησης προσωπικού (όπως, για παράδειγμα, η μείωση των εβδομαδιαίων ωρών διδασκαλίας στα Γυμνάσια ή η κατάργηση της τρίωρης απαλλαγής για τους υπευθύνους των εργαστηρίων Πληροφορικής και Φυσικών Επιστημών). Στις 14 Αυγούστου του 2015 ψηφίστηκε το τρίτο Μνημόνιο (Νόμος 4336/2015), στο οποίο οι ελληνικές αρχές δεσμεύτηκαν «να ευθυγραμμίσουν τον αριθμό διδακτικών ωρών ανά μέλος του προσωπικού, καθώς και την αναλογία μαθητών ανά μέλος τάξη και ανά εκπαιδευτικό, με τις βέλτιστες πρακτικές των χωρών του ΟΟΣΑ, το αργότερο έως τον Ιούνιο του 2018». Συμπτωματικά, τρεις μόλις μήνες μετά, στις 24 Νοεμβρίου του 2015, ο ΟΟΣΑ θα δώσει για πρώτη φορά μετά από πέντε χρόνια στοιχεία για την ΑΜΕ στη χώρα μας, σύμφωνα με τα οποία αυτή παρουσιάζει μικρή μείωση στην Κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (από 7,6 σε 7,4) και μικρή αύξηση στην Ανώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (από 7,4 σε 8,1), με αποτέλεσμα μία συνολική αύξηση της τάξης των 0,2 μαθητών ανά εκπαιδευτικό για το σύνολο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η συγκεκριμένη έκθεση χρησιμοποιεί στοιχεία του σχολικού έτους 2012-13 και συνεπώς δεν περιλαμβάνει τις επιπτώσεις της δώρης αύξησης του ωραρίου, οι οποίες αποτυπώνονται στην τελευταία έκθεση του οργανισμού (OECD, 2016) όπου η ΑΜΕ αυξάνεται από 7,4 σε 7,9 στην Κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Πίνακας 1
Αναλογία Μαθητών προς Εκπαιδευτικούς
Δημόσια Σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Βαθμίδα	Χώρα	2006 ¹ (2004)	2007 (2005)	2008 (2006)	2009 (2007)	2010 (2008)	2011 (2009)	2012 (2010)	2013 (2011)	2014 (2012)	2015 (2013)	2016 (2014)
Κατώτερη Δ.Ε.	Ελλάδα	8,2	7,9	8,1	7,6	-	-	-	-	-	7,4	7,9
	Ε.Ε. ²	11,9	11,9	11,7	11,4	11,5	11,3	11,4	11	11,1	11,7	11
	ΟΟΣΑ	13,8	13,8	13,5	13,3	13,8	13,5	13,5	13,2	13,2	13,6	13
Ανώτερη Δ.Ε.	Ελλάδα	8,5	8,9	8,4	7,4	-	-	-	-	-	8,1	-
	Ε.Ε.	11,6	11,9	11,6	11,5	11,9	12,2	12,1	12,3	12,1	12,4	12,6
	ΟΟΣΑ	13	13,2	12,8	12,8	13,7	13,6	13,7	13,9	13,5	13,6	13,3
Σύνολο Δ.Ε.	Ελλάδα	8,4	8,4	8,2	7,5	-	-	-	-	-	7,7	-
	Ε.Ε.	11,7	11,9	11,7	11,4	12 ³	12,1	12,1	11,8	11,7	12,1	11,9
	ΟΟΣΑ	13,4	13,5	13,2	13	13,8	13,7 ³	13,8	13,6	13,4	13,7	13,3

Πηγές: OECD (2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016), Πίνακας D.2.3.

Σημειώσεις: 1. Οι χρονολογίες εκτός παρενθέσεως αναφέρονται στο έτος έκδοσης της έκθεσης, ενώ οι χρονολογίες εντός παρενθέσεως αναφέρονται στο έτος του οποίου τα στοιχεία χρησιμοποιούνται. Για παράδειγμα, στην έκθεση «η εκπαίδευση με μία ματιά» του 2006 χρησιμοποιούνται στοιχεία από τη λήξη του σχολικού έτους 2003-2004.

2. 19 χώρες έως και την έκθεση του 2010, 21 χώρες από την έκθεση του 2011 έως αυτή του 2015 και 22 ώρες στην έκθεση του 2016.

3. Η αναξιοπιστία των εκθέσεων του ΟΟΣΑ

Αν όσα αναφέρονται στις εκθέσεις του ΟΟΣΑ είναι αληθή, τότε οι σαρωτικές αλλαγές των πρώτων μνημονιακών χρόνων δεν φαίνεται να επέφεραν παρά μία οριακή αλλαγή στην ελληνική αναλογία μαθητών προς εκπαιδευτικούς. Γίνεται έτσι εύκολα αντιληπτό ότι η εναρμόνιση του συγκεκριμένου δείκτη με τις «βέλτιστες πρακτικές των χωρών

του ΟΟΣΑ» μέχρι το 2018 απαιτεί ριζικότερες αναδιαρθρώσεις που θα οδηγήσουν στην καθιέρωση ενός μόνιμου δημοσιονομικού «κόφτη» στην εκπαίδευση.

Προτού εξετάσουμε την αξιοπιστία των αναφερομένων στις εκθέσεις του ΟΟΣΑ, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι αυτές, όσο και αν επιχειρούν να εμφανιστούν ως «τεχνοκρατικές» - και κατ' επέκταση πολιτικά ουδέτερες, διαπερνώνται σαφώς από μία ιδεολογική αντίληψη που δεν αντιμετωπίζει την εκπαίδευση ως δημόσιο αγαθό αλλά ως ένα «ιδιαίτερο» εμπόρευμα κατά την παραγωγή του οποίου τα πάντα είναι ποσοτικοποιήσιμα και αξιολογήσιμα σε όρους οικονομικής αποδοτικότητας. Για παράδειγμα, το μισθολογικό κόστος ανά μαθητή⁶ αντιμετωπίζεται κατ' αναλογία του μισθολογικού κόστους που απαιτείται για την παραγωγή οποιουδήποτε εμπορεύματος, το οποίο οφείλει μάλιστα να συγκλίνει με το «διεθνή ανταγωνισμό», με το μέσο όρο δηλαδή των υπόλοιπων χωρών του ΟΟΣΑ ή της ΕΕ, ανεξαρτήτως των ιδιαίτερων συνθηκών κάθε χώρας (δομή εκπαιδευτικών συστημάτων, γεωγραφικό ανάγλυφο, πολιτισμικές διαφορές, ύπαρξη μειονοτικών και άλλων πληθυσμιακών ομάδων που απαιτούν πρόσθετη στήριξη, κ.α.). Αγνοούνται, συνεπώς, επιδεικτικά βασικές αρχές της συγκριτικής παιδαγωγικής προκειμένου οι εκθέσεις του ΟΟΣΑ να αξιοποιηθούν ως εργαλείο για την προώθηση περικοπών. Είναι χαρακτηριστική, για παράδειγμα, η παρακάτω αποστροφή από την έκθεση του 2015 όπου επισημαίνεται ότι:

«Ωστόσο, ενώ υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι οι μικρότερες τάξεις ενδεχομένως να ευνοούν συγκεκριμένες ομάδες μαθητών, όπως αυτοί που προέρχονται από ένα μειονεκτικό υπόβαθρο, (Finn, 1998; Krueger, 2002; Piketty and Valdenaire, 2006), οι ενδείξεις σχετικά με τη γενική επίδραση των διαφορών στο μέγεθος της τάξης στη μαθητική επίδοση είναι ασθενείς» (OECD, 2015, p. 415).

Εδώ επιχειρείται να αντιστραφεί μία αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα, αντιληπτή από οποιονδήποτε έχει περάσει ακόμα και ελάχιστες ώρες μέσα σε μία σχολική αίθουσα, χωρίς μάλιστα να παρατίθεται οποιαδήποτε βιβλιογραφική αναφορά που να τεκμηριώνει την υποτιθέμενη «ασθενή σύνδεση» μεταξύ μεγέθους τμήματος και μαθητικής επίδοσης. Αρκεί, όπως βλέπουμε, ο «ευγενής σκοπός» της συγχώνευσης των τμημάτων και της εξοικονόμησης προσωπικού για να καθαγιαστεί ακόμα και η πιο εξόφθαλμη αντιεπιστημονική παρέκβαση.

Περνώντας τώρα σε αυτή καθαυτή την αναλογία μαθητών προς εκπαιδευτικούς, διαπιστώνουμε ότι μία προσεκτικότερη εξέταση των στοιχείων εγείρει σοβαρά ερωτηματικά. Για παράδειγμα, η ελληνική ΑΜΕ φαίνεται να έμεινε αμετάβλητη μεταξύ 2007 και 2014 στην Κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (7,9 μαθητές ανά εκπαιδευτικό), παρόλο που αν ανατρέξουμε στα στοιχεία που δημοσιεύει η Ελληνική Στατιστική Αρχή (και τα οποία συλλέγονται κατά την έναρξη και τη λήξη κάθε σχολικής χρονιάς απευθείας από τις σχολικές μονάδες) κατά τη συγκεκριμένη περίοδο ο αριθμός των εκπαιδευτικών μειώθηκε κατά 21% (από 46.606 σε 36.645), πολύ ταχύτερα σε σχέση με το μαθητικό δυναμικό το οποίο μειώθηκε κατά 9% (από 325.514 σε 296.347), μία εξέλιξη που δε θα μπορούσε να αφήσει αμετάβλητη την αναλογία μαθητών προς εκπαιδευτικούς. Επιπλέον, στον Πίνακα 2 αντιπαραβάλλονται τα δεδομένα και από τις δύο πηγές για το σχολικό έτος 2013-14 και παρατηρούμε σημαντική διαφορά ανάμεσα στον αριθμό των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στα Γυμνάσια της χώρας, οι οποίοι είναι 38.139 σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ και 36.645 σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ σε 36.645, ενώ μικρότερες αποκλίσεις παρατηρούνται σε Γενικά Λύκεια και ΕΠΑΛ.

⁶ Δείτε προηγούμενη ενότητα.

Πίνακας 2
Αριθμός Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Λήξη Σχολικού Έτους 2013-14

	Γυμνάσια	Γενικά Λύκεια	Επαγγελματική και Εκκλησιαστική Εκπαίδευση	Σύνολο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
ΟΟΣΑ	38.139	22.662	15.806	76.607
ΕΛΣΤΑΤ	36.645	22.625	15.618	74.888
Διαφορά	1.494	37	188	1.719

Πηγές: Για ΟΟΣΑ: stat.oecd.gr: Education and Training → Education and skills → Education personnel by institution, Για ΕΛΣΤΑΤ: statistics.gr → Στατιστικές → Πληθυσμός και κοινωνικές συνθήκες → Εκπαίδευση και επιμόρφωση → Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Ένα ακόμη ζήτημα που αναδεικνύει η προσεκτική μελέτη των εκθέσεων του ΟΟΣΑ είναι αυτό της εσωτερικής ασυνέπειας. Η αναλογία μαθητών προς εκπαιδευτικούς μπορεί να εκτιμηθεί με δύο τρόπους. Πρώτον, άμεσα, διαιρώντας τον αριθμό των μαθητών με αυτόν των εκπαιδευτικών, αφού και οι δύο αριθμοί έχουν μετατραπεί σε Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης και, δεύτερον, έμμεσα από την παρακάτω σχέση που μας δίνει το μέσο μέγεθος τμήματος (OECD, 2015, p. 421)

$$\text{Μέσο μέγεθος τμήματος} = \frac{\text{χρόνος τον οποίο διδάσκονται οι μαθητές}}{\text{χρόνος τον οποίο διδάσκουν οι εκπαιδευτικοί}} * \text{AME}$$

Λύνοντας ως προς την αναλογία μαθητών προς εκπαιδευτικούς παίρνουμε

$$\text{AME} = \frac{\text{χρόνος τον οποίο διδάσκουν οι εκπαιδευτικοί}}{\text{χρόνος τον οποίο διδάσκονται οι μαθητές}} * \text{μέσο μέγεθος τμήματος}$$

Στην έκθεση του 2015, ο ΟΟΣΑ εκτιμάει τον ετήσιο χρόνο διδασκαλίας των Ελλήνων σε εκπαιδευτικών σε 415 ώρες, τον χρόνο που περνάνε στις αίθουσες οι μαθητές ετησίως σε 785 ώρες και το μέσο μέγεθος τμήματος σε 22 μαθητές (Κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.⁷ Με βάση τα παραπάνω δεδομένα παίρνουμε

$$\text{AME} = \frac{415}{785} * 22 = 11,6$$

Ο έμμεσος τρόπος υπολογισμού της AME δεν λαμβάνει υπόψη τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής που δουλεύουν με τους μαθητές με τη μορφή της παράλληλης στήριξης ή σε τμήματα ένταξης, καθώς και τους βοηθούς εργαστηρίων. Αναμένουμε, συνεπώς, η πραγματική τιμή της AME να είναι κάπως χαμηλότερη του 11,6 που εκτιμάται με τον συγκεκριμένο τρόπο, σε καμία περίπτωση όμως δεν μπορεί να δικαιολογηθεί μία απόκλιση της τάξης των 4,2 μαθητών ανά εκπαιδευτικό (11,6 έναντι 7,4).⁸

Υπάρχουν συνεπώς ενδείξεις για την ύπαρξη κάποιου λάθους στον υπολογισμό της ελληνικής AME για το σχολικό έτος 2012-13, με αποτέλεσμα αυτή να εμφανίζεται μικρότερη της πραγματικής. Κάτι αντίστοιχο έχει συμβεί

⁷ Χρησιμοποιούμε τα δεδομένα της έκθεσης του 2015 και όχι της πιο πρόσφατης, αυτής του 2016, καθώς σε αυτή απουσιάζουν στοιχεία για το μέγεθος της ελληνικής τάξης. Για το 2015, το μέσο μέγεθος τμήματος στα ελληνικά σχολεία ήταν μεγαλύτερο από τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο των 21 μαθητών.

⁸ Για την ακρίβεια, ο έμμεσος υπολογισμός της AME από τα δεδομένα των εκθέσεων του ΟΟΣΑ φαίνεται να συμβαδίζει με την τιμή της AME που εκτιμούμε στην επόμενη ενότητα (11,1).

ξανά στο παρελθόν και συγκεκριμένα για το σχολικό έτος 2006-07, όπου παρατηρήθηκε, όπως είδαμε στην προηγούμενη ενότητα, μία ανεξήγητα απότομη πτώση της τιμής της ελληνικής ΑΜΕ. Ο ΟΟΣΑ κατατάσσει τους εκπαιδευτικούς σε δύο κατηγορίες με βάση το ωράριό τους: στους εκπαιδευτικούς πλήρους απασχόλησης και τους εκπαιδευτικούς μερικής απασχόλησης, με τους δεύτερους να μετατρέπονται σε Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης πολλαπλασιαζόμενοι με έναν συντελεστή μικρότερο της μονάδας.⁹ Συνεπώς, ο αριθμός των εκπαιδευτικών σε Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης οφείλει να κυμαίνεται μεταξύ του συνολικού αριθμού των εκπαιδευτικών και του αριθμού των εκπαιδευτικών πλήρους απασχόλησης. Και όμως, ο αριθμός των εκπαιδευτικών σε Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης για την Ελλάδα κατά το σχολικό έτος 2006-07 εμφανίζεται να υπερβαίνει το συνολικό αριθμό των εκπαιδευτικών κατά 2.349 στην Κατώτερη και κατά 886 στην Ανώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Πίνακας 3

	Εκπαιδευτικοί πλήρους απασχόλησης	Εκπαιδευτικοί μερικής απασχόλησης	Σύνολο εκπαιδευτικών	Εκπαιδευτικοί σε Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης
Κατώτερη ΔΕ	40.186	2.058	42.244	44.593
Ανώτερη ΔΕ	43.748	1.407	44.269	45.155

Πηγή: <http://stats.oecd.org>: Education and Training→ education and skills→Archive database→Educational personnel.

4. Επανεκτίμηση της αναλογίας μαθητών προς εκπαιδευτικούς

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, ο νόμος 4336/2015 προβλέπει την εναρμόνιση του αριθμού των μαθητών ανά τμήμα και εκπαιδευτικό στη χώρα μας με το διεθνή μέσο όρο εντός της επόμενης διετίας. Παράλληλα, όπως αναλύθηκε εκτενέστατα στην προηγούμενη ενότητα, όσα παραθέτει ο ΟΟΣΑ στις ετήσιες εκθέσεις του αναφορικά με το συγκεκριμένο δείκτη φαίνεται να απέχουν σημαντικά από την πραγματικότητα. Στην ενότητα αυτή προχωράμε στην επανεκτίμηση της ΑΜΕ με τη χρήση των πλέον πρόσφατων διαθέσιμων δεδομένων – αυτών του σχολικού έτους 2015-16 – τα οποία αντλήθηκαν από το πληροφοριακό σύστημα myschool.

Τα δύο βασικά μεθοδολογικά ζητήματα που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία επανεκτίμησης είναι α) ποιοι εκπαιδευτικοί θα συμπεριληφθούν τελικά στον υπολογισμό της ΑΜΕ και β) ποιοι θα ενταχθούν στην κατηγορία των εκπαιδευτικών μερικής απασχόλησης καθώς και πως θα γίνει η μετατροπή τους σε Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης. Σε ό,τι αφορά το πρώτο ερώτημα, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ στο εκπαιδευτικό προσωπικό (teaching staff) εντάσσεται:

«το επιστημονικό προσωπικό που εμπλέκεται άμεσα με τη διδασκαλία των μαθητών και περιλαμβάνει τους εκπαιδευτικούς της τάξης και τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής, καθώς και άλλους εκπαιδευτικούς, που δουλεύουν με τους μαθητές στην τάξη ως σύνολο, σε μικρές ομάδες ή ένας προς έναν εντός ή εκτός συμβατικής σχολικής αίθουσας. Στο εκπαιδευτικό προσωπικό περιλαμβάνονται επίσης οι διευθυντές των σχολικών μονάδων, των οποίων τα καθήκοντα συμπεριλαμβάνουν κάποιες ώρες διδασκαλίας, αλλά δεν συμπεριλαμβάνεται το μη επιστημονικό προσωπικό που επικουρεί τους

⁹ Ο οποίος προκύπτει από τη διαίρεση του πραγματικού ωραρίου του εκπαιδευτικού μερικής απασχόλησης με το καθιερωμένο ωράριο. Έτσι, αν κάποιος εκπαιδευτικός εργάζεται για 10 ώρες την εβδομάδα ενώ το καθιερωμένο ωράριο είναι 20 ώρες, τότε θα αντιστοιχεί σε $10/20=0,5$ Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης.

εκπαιδευτικούς κατά τη διδασκαλία, όπως οι βοηθοί και άλλο παραεκπαιδευτικό προσωπικό.» (OECD, 2007, p. 778).

Από τον υπολογισμό της ΑΜΕ λοιπόν, θα πρέπει να αποκλειστούν όσοι δεν ασκούν εκπαιδευτικό έργο, είναι δηλαδή αποσπασμένοι εκτός σχολικής αίθουσας σε φορείς του ΥΠΑΙΘ ή άλλων υπουργείων, τα στελέχη εκπαίδευσης (σχολικοί σύμβουλοι, προϊστάμενοι εκπαίδευσης, κ.ά.), εξαιρουμένων των Διευθυντών των σχολικών μονάδων που ασκούν διδακτικό έργο, καθώς και όσοι βρίσκονται σε μακροχρόνια άδεια.¹⁰ Με τον τρόπο αυτό, αποφεύγουμε την πιθανότητα διπλοϋπολογισμού, καθώς οι εκπαιδευτικοί που εντάσσονται στις παραπάνω κατηγορίες (οφείλουν να) αντικαθίστανται από αναπληρωτές εκπαιδευτικούς. Θα πρέπει επίσης να αποκλειστούν οι συνάδελφοι των κλάδων ΔΕ και το Ειδικού Επιστημονικού Προσωπικού, οι οποίοι, όπως θα δούμε παρακάτω, εντάσσονται σε άλλες κατηγορίες, σύμφωνα με την ταξινόμηση του ΟΟΣΑ.

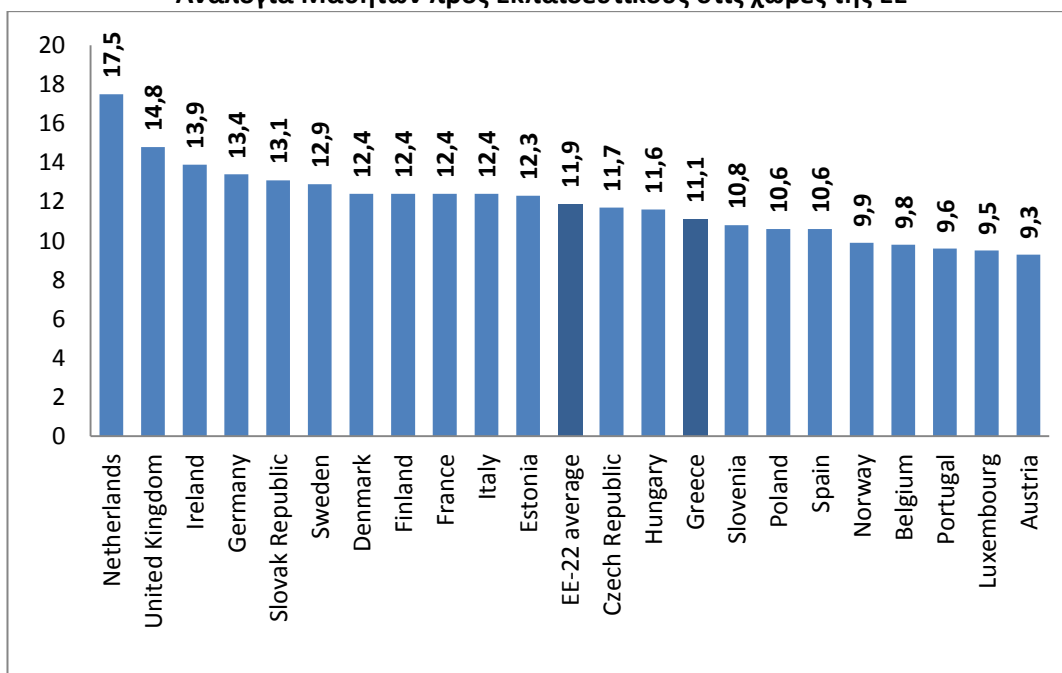
Στους εκπαιδευτικούς μερικής απασχόλησης εντάσσονται όσοι το διδακτικό τους ωράριο είναι μικρότερο του 90% του καθιερωμένου. Εύλογα, στην συγκεκριμένη κατηγορία θα πρέπει να συμπεριληφθούν οι Αναπληρωτές Μειωμένου Ωραρίου και οι ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί, καθώς και οι Διευθυντές και οι Υποδιευθυντές σχολικών μονάδων των οποίων το διδακτικό ωράριο είναι μικρότερο του 90% αυτού που θα είχαν αν δεν καταλάμβαναν τη συγκεκριμένη θέση ευθύνης. Τέλος, στην ίδια κατηγορία θα πρέπει να ενταχθούν και όσοι συμπληρώνουν το ωράριό τους, ασκώντας καθήκοντα γραμματειακής υποστήριξης πέραν των δύο ωρών. Η μετατροπή των εκπαιδευτικών μερικής απασχόλησης σε Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης γίνεται μέσω της διαίρεσης του διδακτικού τους ωραρίου με το μέσο διδακτικό ωράριο κάθε κατηγορίας (μέσο ωράριο Διευθυντών-Υποδιευθυντών, μέσο ωράριο μονίμων ή αναπληρωτών εκπαιδευτικών).

Στον Πίνακα 4 στο Παράρτημα της εισήγησης παρατίθενται τα δεδομένα για το σύνολο της χώρας αλλά και ανά Διεύθυνση Εκπαίδευσης. Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία του myschool, το σχολικό έτος 2015-16 φοιτούσαν στην ελληνική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση 615.015 μαθητές και υπηρετούσαν 66.194 εκπαιδευτικοί. Από αυτούς, 1.963 βρίσκονταν σε μακροχρόνια άδεια, ενώ 5.073 εργάζονταν ως αποσπασμένοι εκτός σχολικής αίθουσας ή σε θέσεις στελεχών επί θητεία. Μετά την μετατροπή των εκπαιδευτικών μερικής απασχόλησης σε Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης, διαπιστώνουμε ότι σε κάθε Έλληνα εκπαιδευτικό αντιστοιχούσαν 11,1 μαθητές, ένα νούμερο πολύ μεγαλύτερο από αυτά που δίνει ο ΟΟΣΑ στις εκθέσεις του. Με τον τρόπο αυτό, η Ελλάδα αναρριχάται από την τελευταία στην 14^η θέση μεταξύ των 22 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πολύ κοντά στη μέση τιμή της ΑΜΕ για τις ίδιες χώρες (11,9).¹¹

¹⁰ Η ΕΛΣΤΑΤ χαρακτηρίζει ως «Απόντες» τους εκπαιδευτικούς που απουσιάζουν για παραπάνω από 20 μέρες κατά την τελευταία ημέρα του διδακτικού έτους και έχει ζητηθεί η αντικατάστασή τους. Για τις ανάγκες της δικής μας έρευνας, με δεδομένο ότι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν έχει ζητηθεί ή όχι η αντικατάσταση του εκπαιδευτικού που απουσιάζει, υιοθετούμε μία πιο αυστηρή προσέγγιση: Στους απόντες συμπεριλήφθηκαν όσοι απουσίαζαν πέραν του τριμήνου (90 ημέρες) την 15^η Μαΐου, τελευταία ημέρα μαθημάτων για το σχολικό έτος 2015-16.

¹¹ η οποία μάλιστα επηρεάζεται σημαντικά από τις ιδιαίτερα υψηλές τιμές της Ολλανδίας (17,5) και του Ηνωμένου Βασιλείου (14,8).

Γράφημα 1
Αναλογία Μαθητών προς Εκπαιδευτικούς στις χώρες της ΕΕ

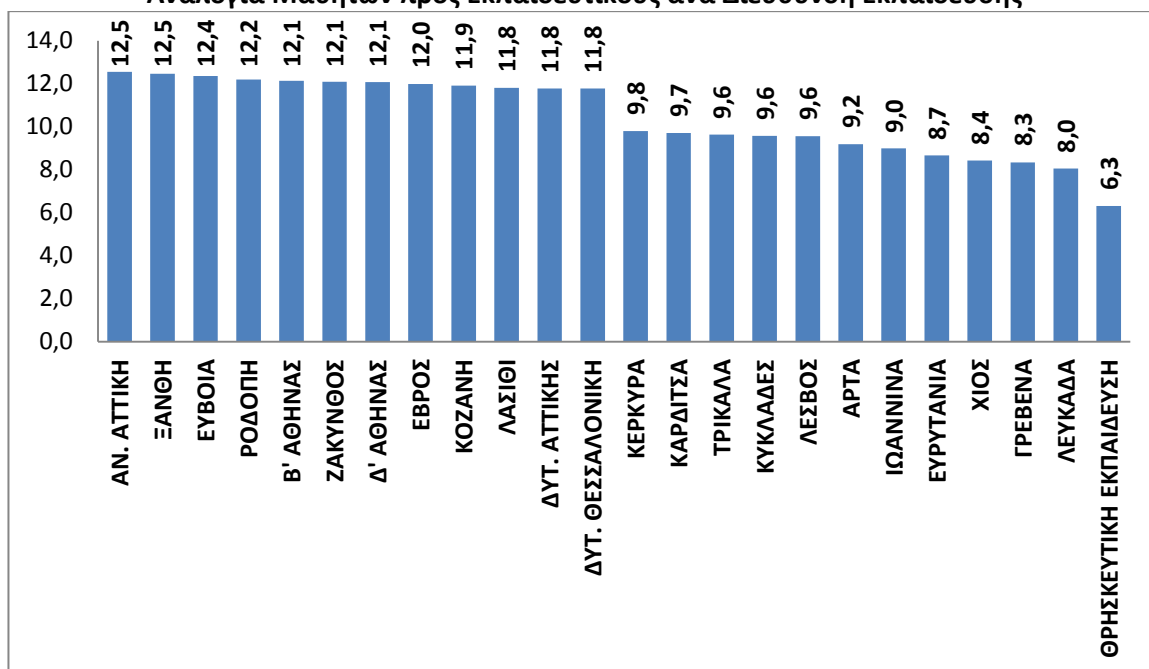

Πηγές: myschool και OECD(2016)

Σημειώσεις: Τα στοιχεία για την Ελλάδα αναφέρονται στο σχολικό έτος 2015-16, ενώ για τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ στο σχολικό έτος 2014-15.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας δύο σημαντικές παραμέτρους που διαφοροποιούν το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα από τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά. Η πρώτη αφορά την ανυπαρξία βοηθητικού προσωπικού, καθώς σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του σχολικού έτους 2006-07, ανά 1.000 μαθητές στην ελληνική Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αντιστοιχούσαν μόλις 0,4 βοηθοί διδασκόντων (teacher aides and teacher/research assistants), 1,4 διοικητικοί υπάλληλοι (school and higher-level administrative personnel) και 0,3 τεχνικοί (maintenance and operation personnel) έναντι 3, 10 και 15,4 αντίστοιχα, του ευρωπαϊκού μέσου όρου (OECD, 2009 και ΚΕΜΕΤΕ, 2012), ενώ για το Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για την Ελλάδα. Εύλογα μπορούμε να συμπεράνουμε ότι, αν ληφθεί υπόψη το σύνολο του απαραίτητου προσωπικού, τότε το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα πιθανότατα λειτουργεί εδώ και καιρό με σημαντικά λιγότερο (και πολύ χαμηλότερα αμειβόμενο) προσωπικό σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, παρά τις γεωγραφικές ιδιαιτερότητες της χώρας. Οι τελευταίες αποτελούν την δεύτερη παράμετρο, η οποία οφείλει να σταθμίζεται, προτού προχωρήσουμε σε οποιαδήποτε ευθεία αριθμητική σύγκριση. Η ιδιαίτερη γεωγραφική μορφολογία της Ελλάδας, με το 80% της χώρας να χαρακτηρίζεται ως ορεινό και τα 165 κατοικημένα νησιά, η οποία δεν είναι συγκρίσιμη με καμία άλλη χώρα της ΕΕ, επιβάλλει τη διατήρηση σχολικών μονάδων με μικρό αριθμό μαθητών. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι ο μεγαλύτερος αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό παρατηρείται στην πεδινή Ολλανδία. Στο Γράφημα 2 παρουσιάζονται οι 12 Διευθύνσεις με τη μεγαλύτερη ΑΜΕ και οι 12 Διευθύνσεις με τη χαμηλότερη ΑΜΕ όπου συναντάμε κυρίως νησιωτικές (π.χ. Κέρκυρα, Κυκλάδες, Λέσβος, Χίος) ή ορεινές περιοχές (π.χ. Ευρυτανία, Ιωάννινα, Γρεβενά) καθώς και τη Διεύθυνση Θρησκευτικής Εκπαίδευσης. Στον αντίποδα, μία σειρά από περιοχές εμφανίζουν παρόμοια ή και μεγαλύτερη αναλογία μαθητών προς εκπαιδευτικούς σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Γράφημα 2
Αναλογία Μαθητών προς Εκπαιδευτικούς ανά Διεύθυνση Εκπαίδευσης

Πηγή: myschool

5. Συμπεράσματα

Μέσω της αναλογίας μαθητών προς εκπαιδευτικούς έχει υποστηριχθεί ότι στη χώρα μας υπάρχει ένας υπερπληθυσμός εκπαιδευτικών σε σχέση με το μέγεθος του μαθητικού δυναμικού, προκειμένου να δικαιολογηθούν έτσι μέτρα που οδηγούν σε περικοπές προσωπικού. Μία εικόνα που απέχει ριζικά από την πραγματικότητα των χιλιάδων κενών, των μαθητών που στιβάζονται σε τμήματα των 30 ατόμων και της υπερπροσπάθειας των Ελλήνων εκπαιδευτικών να κρατήσουν όρθιο ένα διαρκώς υποχρηματοδοτούμενο εκπαιδευτικό σύστημα, εκτελώντας, υποχρεωτικά ή εθελοντικά, πολλές εργασίες πέραν του διδακτικού τους έργου. Η προσεκτικότερη μελέτη των σχετικών δεδομένων απέδειξε ότι η απόκλιση αυτή οφείλεται στην, εσκεμμένη ή όχι, συστηματική υποεκτίμηση της ελληνικής αναλογίας μαθητών προς εκπαιδευτικούς από τον ΟΟΣΑ, γεγονός που εκθέτει – όχι μόνο τους υπεύθυνους για τη σύνταξη των εκθέσεων του οργανισμού – αλλά και όσους επικαλούνται τα πορίσματά τους χωρίς να μπουν στη διαδικασία να επαληθεύσουν την εγκυρότητά τους. Η χρήση δεδομένων προερχόμενων από το πληροφοριακό σύστημα myschool έδειξε ότι σε κάθε Έλληνα εκπαιδευτικό αντιστοιχούσαν 11,1 μαθητές, πολλοί περισσότεροι από τους 7,7 που εκτιμούσε ο ΟΟΣΑ και ταυτόχρονα πολύ κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο (11,9) παρά την ιδιαίτερη γεωγραφική μορφολογία της χώρας, ενώ σε αρκετές περιοχές αντιστοιχούν ήδη περισσότεροι μαθητές ανά εκπαιδευτικό σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και παρά την ουσιαστική ανυπαρξία οποιουδήποτε επικουρικού προσωπικού (εκπαιδευτικού ή ειδικού επιστημονική προσωπικού, γραμματειακής υποστήριξης, κ.α.).

Αναφορές

- Βαρδαλαχάκης, Ι. (2013), Οι αλχημείες του ΟΟΣΑ και οι βολικοί μύθοι για την ελληνική εκπαίδευση. <http://paremvaseisde.gr/?p=4215>
- KEMETE (2012), Μελέτη στοιχείων για την Εκπαίδευση και τους Εκπαιδευτικούς στην Ελλάδα, στην Ευρώπη και σε άλλες χώρες.
- Finn, J. (1998), Class Size and Students at Risk: What is Known? What is Next?, US Department of Education, Office of Educational Research and Improvement, National Institute on the Education of At-Risk Students, Washington, DC.
- Krueger, A.B. (2002), "Economic Considerations and Class Size", National Bureau of Economic Research Working Paper, No. 8875.
- OECD (2009), Education at a Glance 2011: OECD Indicators, OECD Publishing.
- OECD (2011a), Education at a Glance 2011: OECD Indicators, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2011-en>
- OECD (2011b), Education Policy Advice for Greece, Strong Performers and Successful reformers in Education, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264119581-en>
- OECD (2012), Education at a Glance 2012: OECD Indicators, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2012-en>
- OECD (2013), Education at a Glance 2013: OECD Indicators, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2013-en>
- OECD (2014), Education at a Glance 2013: OECD Indicators, OECD Publishing.
- OECD (2015), Education at a Glance 2013: OECD Indicators, OECD Publishing.
- OECD (2016), Education at a Glance 2013: OECD Indicators, OECD Publishing.
- Piketty, T. and M. Valdenaire (2006), L'Impact de la taille des classes sur la réussite scolaire dans les écoles, collèges et lycées français : Estimations à partir du panel primaire 1997 et du panel secondaire 1995, Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement supérieur et de la Recherche, Direction de l'évaluation et de la prospective, Paris.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 4
Μαθητές και εκπαιδευτικοί ανά Διεύθυνση Εκπαίδευσης

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	ΣΕ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ	ΠΑΡΟΝΤΕΣ	ΙΠΑ	ΑΜΕ
			ΜΑΚΡΟ- ΧΡΟΝΙΑ ΑΔΕΙΑ	ΕΚΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΙΘΟΥΣΑΣ			
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	615.015	66.194	1.963	5.073	59.158	55.666	11,1
Α΄ ΑΘΗΝΑΣ	41.119	4.179	68	279	3.832	3.621	11,4
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	13.257	1.534	66	141	1.327	1.213	10,9
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	30.210	2.816	107	171	2.538	2.409	12,5
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	30.330	3.027	54	157	2.816	2.597	11,7
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	5.424	581	17	54	510	476	11,4
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	4.340	488	25	75	388	374	11,6
ΑΡΤΑΣ	3.806	514	17	47	450	414	9,2
ΑΧΑΪΑΣ	18.856	2.137	51	177	1.909	1.808	10,4
Β΄ ΑΘΗΝΑΣ	28.099	2.693	72	176	2.445	2.317	12,1
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	6.746	760	27	82	651	611	11
Γ΄ ΑΘΗΝΑΣ	29.766	3.060	70	166	2.824	2.675	11,1
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	1.575	242	8	28	206	189	8,3
Δ΄ ΑΘΗΝΑΣ	27.972	2.641	53	150	2.438	2.318	12,1
ΔΡΑΜΑΣ	6.067	661	21	60	580	539	11,3
ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	34.081	3.361	85	202	3.074	2.894	11,8
ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	10.220	1.039	37	97	905	858	11,9
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ	13.484	1.488	83	132	1.273	1.192	11,3
ΕΒΡΟΥ	7.752	805	38	71	696	647	12
ΕΥΒΟΙΑΣ	12.566	1.247	31	131	1.085	951	12,4
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	799	139	1	41	97	92	8,7
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	2.846	310	16	42	252	235	12,1
ΗΛΕΙΑΣ	8.446	1.048	49	98	901	845	10
ΗΜΑΘΙΑΣ	9.336	952	29	51	872	823	11,3
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	21.000	2.131	52	149	1.930	1.846	11,4
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	2.564	346	15	60	271	250	10,3
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	771	159	4	18	137	122	6,3
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	8.032	1.068	45	58	965	894	9
ΚΑΒΑΛΑΣ	8.320	903	27	62	814	772	10,8
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	6.252	780	21	37	722	644	9,7
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2.873	352	4	41	307	272	10,6
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	6.359	809	26	98	685	649	9,8
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	2.372	296	10	32	254	238	10
ΚΙΛΚΙΣ	4.349	490	24	42	424	397	11
ΚΟΖΑΝΗΣ	11.126	1.187	47	125	1.015	934	11,9
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	8.872	941	38	67	836	788	11,3
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	7.588	1.004	43	105	856	793	9,6
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	4.542	510	18	62	430	393	11,6
ΛΑΡΙΣΑΣ	16.610	1.860	35	78	1.747	1.562	10,6
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	4.857	510	20	54	436	412	11,8

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	ΣΕ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ	ΠΑΡΟΝΤΕΣ	ΙΠΑ	ΑΜΕ
			ΜΑΚΡΟ- ΧΡΟΝΙΑ ΑΔΕΙΑ	ΕΚΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΙΘΟΥΣΑΣ			
ΛΕΣΒΟΥ	6.430	826	32	73	721	673	9,6
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	1.522	236	10	25	201	189	8,1
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	12.022	1.376	40	78	1.258	1.175	10,2
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	8.840	947	27	80	840	788	11,2
ΞΑΝΘΗΣ	7.360	699	24	49	626	591	12,5
ΠΕΙΡΑΙΑ	29.604	3.041	68	261	2.712	2.567	11,5
ΠΕΛΛΑΣ	8.968	978	40	82	856	808	11,1
ΠΙΕΡΙΑΣ	8.394	961	19	59	883	802	10,5
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	3.620	468	18	50	400	367	9,9
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	5.904	661	35	58	568	538	11
ΡΟΔΟΠΗΣ	5.753	564	21	45	498	472	12,2
ΣΑΜΟΥ	2.238	313	28	56	229	209	10,7
ΣΕΡΡΩΝ	9.369	1.063	25	61	977	913	10,3
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	7.311	948	19	49	880	759	9,6
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	8.308	940	13	64	863	803	10,4
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	3.497	416	13	32	371	341	10,3
ΦΩΚΙΔΑΣ	1.614	220	3	46	171	152	10,6
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	6.723	712	24	51	637	601	11,2
ΧΑΝΙΩΝ	10.826	1.184	33	79	1.072	1.021	10,6
ΧΙΟΥ	3.091	493	18	73	402	367	8,4

Πηγή: Πληροφοριακό Σύστημα myschool

Σημειώσεις: Τα στοιχεία αναφέρονται στο σχολικό έτος 2015-16.

ΙΠΑ: Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης

ΑΜΕ: Αναλογία Μαθητών προς Εκπαιδευτικούς